

75 jaar Sociale Zekerheid voor Werknemers

Vijfenzeventig jaar geleden, op 28 december 1944, werd in Brussel de "Besluitwet betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders" ondertekend door Achille Van Acker, de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg. Op het moment dat nog volop werd gestreden om onze soevereiniteit over ons gehele grondgebied te vestigen, werd daarmee de basis gelegd voor onze naoorlogse sociale zekerheid. Veel van de centrale principes van onze huidige sociale zekerheid vinden hun oorsprong in deze Besluitwet.

Uit de begeleidende voordracht aan de regent blijkt dat men hiermee ons land wou laten aansluiten bij een algemene beweging van democratische landen die door de uitbreiding van de sociale zekerheid tot een rechtvaardiger verdeling van de economische vooruitgang wilde komen. Alhoewel er reeds tijdens het interbellum sociale verzekeringen bestonden, waren deze nog vaak vrijwillig en ontoereikend. De Besluitwet maakte de sociale verzekeringen algemeen verplicht voor werknemers en verbeterde de kwaliteit van de uitkeringen, prestaties zoals gezondheidszorg en de financiering ervan. Het systeem werd opgebouwd rond de financiering uit verplichte sociale bijdragen te betalen door werkgevers en werknemers. Het recht op socialezekerheidsuitkeringen en de terugbetaling van prestaties waren verbonden aan deze bijdrageplicht. De inning van die bijdragen werd gerationaliseerd door de oprichting van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid die voortaan de bijdragen voor alle takken ging innen en verdelen. Die Rijksdienst, de huidige RSZ, zou net als de ander op te richten openbare instellingen van de sociale zekerheid, paritair worden beheerd door vertegenwoordigers van erkende werkgevers- en werknemersorganisaties.

De Besluitwet was immers het resultaat van het "ontwerp van overeenkomst tot sociale solidariteit" dat tijdens de oorlog in ons bezette land clandestien en informeel werd onderhandeld door een comité van werknemers en werkgevers, ondersteund door ambtenaren die door de bezetter uit hun ambt werden ontzet. Ze werden verbonden door hun vertrouwen in de kracht van het sociaal overleg als een essentiële voorwaarde om de naoorlogse economische en sociale wederopbouw van het land tot een goed einde te brengen. Die ambitie werd ver overstegen want hun "ontwerp van overeenkomst" werd een "sociaal pact" dat ons land op weg zette naar een lange periode van economische groei, productiviteit en sociale vooruitgang. Het herstelde de sociale cohesie en zorgde voor een draagvlak voor economische vooruitgang. Naast het sociaal overleg werd de sociale zekerheid hiermee een essentiële component van ons sociaal-economisch model.

Ons land werd hiermee een pionier in het realiseren van inclusieve economische groei. Om duurzaam te zijn moeten de vruchten van de economische groei worden gedeeld door brede lagen van de bevolking. Dit is een stelling die de OESO vandaag de dag onderschrijft en promoot.

De sociale zekerheid, vandaag

Door onder meer ons sociaalzekerheidsmodel wordt de economische groei in ons land meer verspreid over de bevolkingsklassen dan in andere geïndustrialiseerde landen. De sociale zekerheid is essentieel voor de toegang tot kwaliteitsvolle zorg en inkomensvervanging bij loonverlies of ouderdom en de preventie van inkomensarmoede. Sociaal overleg en sociale zekerheid creëren daarbij een draagvlak voor economische groei en verhogen de weerbaarheid van de economie. Het laat ons toe om wendbaar om te gaan met transities en stabiliseert de economie in tijden van crisis. Het verhoogt de voorspelbaarheid die essentieel is voor een gunstig investeringsklimaat.

Onze Openbare Instellingen van de Sociale Zekerheid worden paritair beheerd en genieten van een relatief grote autonomie. Ze beheren onze sociale zekerheid op een efficiënte en dynamische manier. Op vlak van informatisering van processen, digitale communicatie en dienstverlening aan werkgevers, werknemers en burgers, zijn onze instellingen voorlopers en uitblinkers op internationaal vlak.

We mogen, als sociale partners, als werknemers en als werkgevers, trots zijn op deze verwezenlijking. Op dit levend monument. Maar elke generatie heeft de plicht het systeem waar nodig aan te passen aan de uitdagingen en noden van haar tijd. Net als vijftien jaar geleden willen de sociale partners hun verantwoordelijkheid opnemen om de budgettaire houdbaarheid en de sociale doelmatigheid van de sociale zekerheid naar de toekomst toe te waarborgen.

In dat kader onderschrijven wij deze verklaring.

Een toekomstgerichte sociale zekerheid

Een toekomstgerichte sociale zekerheid omarmt meerdere generaties en zorgt voor welvaart en welzijn voor de kinderen van vandaag en morgen.

Net als 75 jaar geleden staan we als sociale partners nu ook voor een groot aantal uitdagingen. Zo worden we geconfronteerd met globalisering, sociologische veranderingen, internationale spanningen, digitalisering, klimaatverandering en migratie. De vergrijzing, in combinatie met de uittrekking van de babyboomgeneratie en de toename van de levensverwachting zorgen onvermijdelijk voor een verhoging van de uitgaven voor pensioenen, de gezondheidszorg en de ziekte-uitkeringen. Ook het beschermingsniveau van bepaalde groepen zoals bijvoorbeeld éénoudergezinnen is een aandachtspunt.

Die uitdagingen moeten op ons niveau aangepakt worden, maar moeten gekaderd worden binnen de afspraken en ambities die Europees en internationaal zijn vastgelegd.

Een duurzame sociale zekerheid

Een duurzame sociale zekerheid vergt dat gezamenlijk zowel naar inkomsten als uitgaven gekeken wordt.

Er dient te worden nagegaan hoe de financieringsbasis van de sociale zekerheid voldoende duurzaam kan worden gemaakt om de verschillende uitdagingen aan te gaan, zowel op korte als op lange termijn. Daarbij is het belangrijk dat de verschillende inkomsten structureel en voorspelbaar zijn.

Tegelijk dient er te worden onderzocht, hoe de uitgaven kunnen worden beheerst zodat deze sporen met de draagkracht van onze economie. Daarbij is het samen inzetten op een hogere werkzaamheid belangrijk.

Het is ook onvermijdelijk dat gekeken wordt naar de opportuniteit van diverse uitzonderingsregelingen. Waar een uitzonderingsregime haar finaliteit mist of niet langer legitiem is, dient men bij te sturen of te schrappen. Dit geldt zowel voor gunstregimes inzake beroepsgroepen, arbeidsvormen, als alternatieve vormen van verloning. Als sociale partners gaan we hierover de dialoog aan, rekening houdend met de financiële impact op werkgever en werknemer.

Een cultuur van monitoring en evaluatie

De budgettaire situatie dwingt ons om systematisch te kijken naar de doelmatigheid van de binnen de sociale zekerheid genomen maatregelen, zowel aan financieringszijde als aan uitgavenzijde. We moeten de potentiële impact van maatregelen, zowel op de sociale doelmatigheid als op de budgettaire houdbaarheid, vooraf grondig evalueren. We moeten zoveel mogelijk vermijden dat men dure maatregelen neemt die ongewenste resultaten

produceren en achteraf moeilijk bij te sturen of terug te schroeven zijn. Maatregelen die, ondanks eventuele bijsturing, niet het gewenste resultaat blijven hebben, durven schrappen en de vrijgekomen middelen benutten voor maatregelen die wel de sociale doelmatigheid en budgettaire houdbaarheid verhogen.

Voor regelrechte fraude aan inkomsten- of uitgavenzijde is er maar één zinvol signaal en dat is een volledige 0-tolerantie. De inspectiediensten moeten hiertoe efficiënte en performante controles kunnen uitvoeren.

Een sterke en doelmatige sociale zekerheid

Een sterke en doelmatige sociale zekerheid steunt op een gezonde mix van solidariteit en verzekering. Solidariteit is en blijft een centraal begrip van ons sociale zekerheidssysteem: solidariteit tussen werkenden en werklozen, gezonden en zieken, jongeren en ouderen, mensen met een inkomen en mensen zonder inkomen. Wanneer een sociaal risico zich voordoet moeten werknemers kunnen rekenen op een waardige bescherming.

Dit vereist enerzijds een sociale zekerheid met serieuze minima die toelaten de armoede te bestrijden.

Anderzijds wordt het verzekeringsaspect van onze uitkeringen vandaag aangetast door lage vervangingsratio's die vooral voor de hogere inkomensgroepen niet in verhouding staan tot de door hen betaalde bijdragen. Ook hier moeten we het nodige evenwicht bewaren, als we het draagvlak voor de sociale zekerheid naar de toekomst willen garanderen.

Daarnaast moeten we kijken naar een sterkere inzet op preventie, begeleiding, activering en re-integratie, ook van langdurig arbeidsongeschikten met betrokkenheid van de partners op alle beleidsniveaus.

Een inclusieve arbeidsmarkt

De werkgelegenheidsgraad is nog steeds relatief laag in vergelijking met onze buurlanden en ver onder de doelstelling van de Europa 2020-strategie. Er is dus ruimte om onze welvaart te verbeteren door het stimuleren van de arbeidsmarkt en een beleid gericht op volledige werkgelegenheid voor wie zich op de arbeidsmarkt aanbiedt. Dat is echter niet alleen een uitdaging voor de sociale zekerheid, maar vraagt een brede inspanning over diverse beleidsdomeinen en overheidsniveaus. Belangrijk daarbij is dat we streven naar een inclusieve arbeidsmarkt, waarbij er werk wordt gemaakt van de integratie van het potentieel van kansengroepen op de arbeidsmarkt. Het is niet alleen belangrijk dat onze samenleving een signaal geeft dat iedereen erbij hoort, maar dat is ook economisch noodzakelijk.

Dit moet mede worden beantwoord door een verhoogde participatie bij de bevolking op actieve leeftijd, samengaan met een verhoging van de werkzaamheidsgraad. Levenslang leren, een gezamenlijke verantwoordelijkheid, vormt samen met werkbaar werk een belangrijke troef.

Dit dwingt ons als sociale partners om opnieuw de bakens van een langetermijnvisie uit te zetten en de handen in elkaar te slaan om deze te realiseren.

Een innovatieve en duurzame economie als motor van de productiviteit

Er moet ook worden gestreefd naar een innovatieve en duurzame economie. De productiviteitsgroei dient opnieuw te worden gestimuleerd om de economische groei en budgettaire houdbaarheid van ons sociaal-economisch model naar de toekomst toe te garanderen. De vruchten van die groei worden verdeeld op een billijke wijze.

Innovatie en technologie dienen te worden omarmd om nieuwe banen te creëren. In het bijzonder de digitalisering creëert opportuniteiten waarvan we ons niet mogen afsluiten. We waken over het nodige beleids- en regelgevende kader om ongewenste effecten op het vlak

van sociale beschermingen te voorkomen, dit evenwel zonder de ontwikkeling van nieuwe technologie af te remmen.

Governance en paritair beheer

Als sociale partners beklemtonen we het belang van het paritair beheer. De actieve betrokkenheid van de sociale partners was vijfenzeventig jaar de kracht van onze sociale zekerheid. De financiering ervan wordt nog altijd voor 73% gedragen door bijdragen van werknemers en werkgevers.

Sociale partners kunnen ook noodzakelijke aanpassingen vertalen naar hun achterban. Wij dringen er op aan dat de politieke verantwoordelijken de sociale akkoorden tussen werkgevers- en werknemersorganisaties uitvoeren. Dat neemt niet weg dat wij erkennen dat een doelmatig beheer vooronderstelt dat er actief in dialoog wordt getreden met de politieke verantwoordelijken en dit op alle beleidsniveaus. Al deze elementen leiden tot sociale stabiliteit in ons land en een sterke sociale zekerheid voor ons allen.

De leden van het beheerscomité die de werknemers- en werkgeversorganisaties vertegenwoordigen :

Cabooter Koen

De Breuck Jean

De Geyter Wien

Leonard Anne

Meesters Koen

Slegers Sabine

Tamellini Jean-François

Vanmoerkerke Celien

Vermeersch Catherine

Vochten Jan